

Kaj cveti v Sredozemlju?

Čtivo predstavlja: Peter Glasnovič

V letošnjem letu smo tudi v Sloveniji dobili priročnik, namenjen prepoznavanju rastlinskih vrst v Sredozemlju. Pri založbi Narava so izdali knjigo *Kaj cveti v Sredozemlju?*, ki je nastala pod rokami nemškega botaničnega dvojca Petra in Ingrid Schönfelder v prevodu Milana Lovke. Slikovni priročnik mehke vezave prikazuje nekaj več kot 500 avtohtonih in naturaliziranih praprotnic in semen z območja Sredozemlja, na platnicah pa je v slikah predstavljenih tudi 47 najpogostejših okrasnih rastlin, gojenih v sredozemskih vrtovih. Rastline so v priročniku razporejene po barvi cvetov, predstavljene so njihove splošne značilnosti, nahajališča in poenostavljeni zemljevidi razširjenosti. Ob vsaki »osrednji« vrsti je predstavljena še ena, »druga vrsta«, ki je prvi bolj ali manj podobna. V uvodnem delu knjige so na kratko predstavljena tudi najbolj značilna rastišča in slikovno prikazani botanični pojmi.

V predgovoru avtorja navajata, da je priročnik namenjen vse pogostejšim popotnikom v Sredozemlje, ki se ob dopustniških radostih posvetijo tudi spoznavanju lokalnega rastlinstva.

Kaj cveti v Sredozemlju?

Schönfelder Več kot 870 fotografij

Naslovnica knjige *Kaj cveti v Sredozemlju?* Peter in Ingrid Schönfelder, prevod Milan Lovka. Založba Narava, Kranj, 2004. 320 str.

Priročnik vključuje le nekatere najbolj značilne predstavnike sredozemske flore. Vendar bodo popotniki, ki Sredozemlje obiskujejo predvsem v poletnih mesecih, na podlagi barve cvetov priročnik težko uporabljali, saj večina sredozemskih vrst cveti od pozne zime do prvih poletnih dni. Nad priročnikom bodo razočarani tudi nekoliko zahtevnejši ljubitelji flore. Sredozemlje velja za eno od vročih točk svetovne biotske pestrosti; bogastvo sredozemske flore vključuje okoli 25.000 različnih rastlinskih vrst. Nekatere družine s številnimi predstavniki (npr. trave, metuljnice, klinčnice, kukavičnice) so predstavljene le s skromnim številom sicer značilnih vrst. Zato bo marsikateri navdušenec ostal praznih rok, saj svoje zanimive najdbe ne bo mogel določiti. Priročnik je tako uporaben predvsem pri začetnih korakih spoznavanja rastlinskega bogastva Sredozemlja.

Geografsko so nekatera območja veliko bolje zastopana (npr. Iberski polotok in Grčija) od drugih (npr. Bližnji vzhod, Severna Afrika, zahodni Balkan). Tudi endemičnim vrstam sredozemskih otokov in gora je v priročniku namenjena zelo malo prostora. Razočarani bodo tudi tisti, ki mislijo, da bo priročnik primerno gradivo za spoznavanje flore slovenskega submediterana. Le malo vrst, ki jih priročnik obravnava, uspeva tudi pri nas.

Da pa ne bom samo kritičen, moram seveda priznati, da se zavedam, da je vse bogastvo sredozemske flore nemogoče spraviti v en priročnik, na kar opozarjata tudi avtorja v predgovoru. V priročniku je dober izbor lesnih vrst, kar je za začetnika, ki spoznava sredozemsko floro, zelo dobrodošlo. Tudi prevod je zelo primeren, čeprav ni pojasnjeno, od kod izvirajo slovenska imena rastlin. Izbor fotografij rastlin v priročniku je zelo kvaliteten.

Priročnik je vsekakor pridobitev za manj zahtevne ljubitelje narave in obnem spodbuda vsem slovenskim botanikom, da se tudi sami bolj posvetimo promociji flore, ki uspeva v submediteranskem delu naše države. ✨

Trnasti ranjak

Anthyllis hermianae - metuljevke | april-julij

Trnasti ranjak spominja na nekatere trnaste košeničice (vrste iz rodu *Genista*). Od njih se razlikuje po čaši, ki ima 5 kratkih, enakomerno razporejenih zobcev, medtem ko je čaša pri košeničicah dvoustnata.

Značilnosti 0,1–0,8 m. Nizek, redko razvejan grm z zaskaninimi vejami. Listi celi ali 3-delni z ozkimi, pogosto zglobaninimi lističi, od katerih je srednji podaljšan. Cvetovi po 1–5 v zalistjih ovsnih listov, s 6–9 mm dolgim rumenim venecem; sestavljajo nesklejenjeno socvetje. Čaša 3–5 mm, svilnato dlakava. Plod jajčast, približno 4 mm velik, enosemenski, gol.

Nahajališča Kamnite gmajne, gariga, svetli gozdovi.

Druga vrsta Relični ranjak je polgrm z netrnastimi, polstenimi vejami, ki so podobne kot pri relikah. Srednji stebelni listi večinoma 3-delni. Cvetovi po 1–3, venec 9–14 mm dolg, blede rumen. Čaša kuštrava (zahodno Sredozemlje).

Relični ranjak
Anthyllis cyathoides

Mehurjasti ranjak

Tripodan tetraphyllum - metuljevke | februar-junij

Mehurjastemu ranjaku so botaniki pogosto spreminjali znanstveno ime in ga med drugim uvrščali tudi v rodov *Anthyllis* in *Physanthyllis*.

Značilnosti 0,1–0,5 m. Dlakava enoletnica do zelena večletnica, z poleglimi stebli. Listi lihi pematno z največ 5 lističi, med katerimi je končni največji. Cvetovi po 4–8 v šopkih, venec z bledimi jadrom, rumenima kriloma in na konci purpurno ladjico. Čaša ob zrelosti plodov trebuhasto naplunjena, enakomerno 5-zobčasta, le nekoliko krajša od venca.

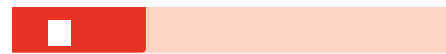
Nahajališča Ob poteh, ledine, gariga, na apnencu.

Druga vrsta Čaša pravega ranjaka ima posevno ustje s 5 različno dolgimi zobci. Poleg rumenocvetnih uspeva v Sredozemlju tudi rdečecvetne podvrste, kakršna je ssp. *rubriflora* (Francija do Izraela).

Pravi ranjak
Anthyllis vulneraria

140

Francoska medenica

Hedysarum coronarium - metuljevke | marec-junij

Francoska medenica ponekod na veliko pridelujejo za živinsko krmo. Samoniko uspeva samo v zahodnih delih Sredozemlja, drugje v naravi pa je pogosto podvajana in naturalizirana.

Značilnosti 0,3–1 m. Zelena, z pokončno trajnica. Listi s 5–11 široko jajčastimi, na zgornji strani skoraj gollimi, spodaj prilijege dlakavimi lističi. Cvetovi 1,2–20 mm dolgi, karmirsko rdeči, v gostih dolgopeceljatih podolgovatih grozdih. Strok členjen v 2–4 ploške, okrogle in z majhnimi bodicami poraščene člene.

Nahajališča Obdelana tla, ledine, ob poteh.

Druga vrsta Trnasta medenica je poleglo rastoča enoletnica z listi, sestavljenimi iz 9–17 ozkih lističev. Cvetovi rožnati, 8–11 mm dolgi, po 1–8 v glavičastih skupinah. Strokovi členi dlakavi in s kjukastimi bodicami (Sredozemlje).

Trnasta medenica
H. spinosissimum

Škrlatna smiljkita, škrlatna nokota

Lotus tetragonolobus - metuljevke | marec-junij

To vrsto so včasih marsikje pridelovali, tako predvsem za svežo živinsko krmo, včasih pa tudi za zelenjavo, ker so mladi plodovi užiteni in jih je mogoče pripravljati podobno kot beluške ali stročji fižol.

Značilnosti 0,1–0,6 m. Štrleče mehko dlakava enoletnica. Listi 5-delni, končni listič široko narobe jajčast do rombast, spodnja 2 manjša, priostreno jajčasta s prilisti. Cvetovi po 1–2 skupaj, približno na enako dolgem pecju kot pripadajoči listi. Venec škrlatno rdeč, 15–22 mm, knli pogosto s temno liso. Čaša dvoustnata, njeni zobci 2-krat daljši od cevi.

Nahajališča Obdelana tla, ob poteh, travnate gmajne.

Druga vrsta Dvocvetna nokota je polegla rastlina s po 1–2 rumenima do oranžnima cvetovima na skupnem pecju. Strok dlakavi, s 4 približno 1 mm širokimi knli (osrednje Sredozemlje).

Dvocvetna nokota
L. biflorus

190

Za knjigo boste pri založbi odšteli 19,90 €.